

Informális foglalkoztatás és rabszolgamunka

Clara Fernandez Saralegui

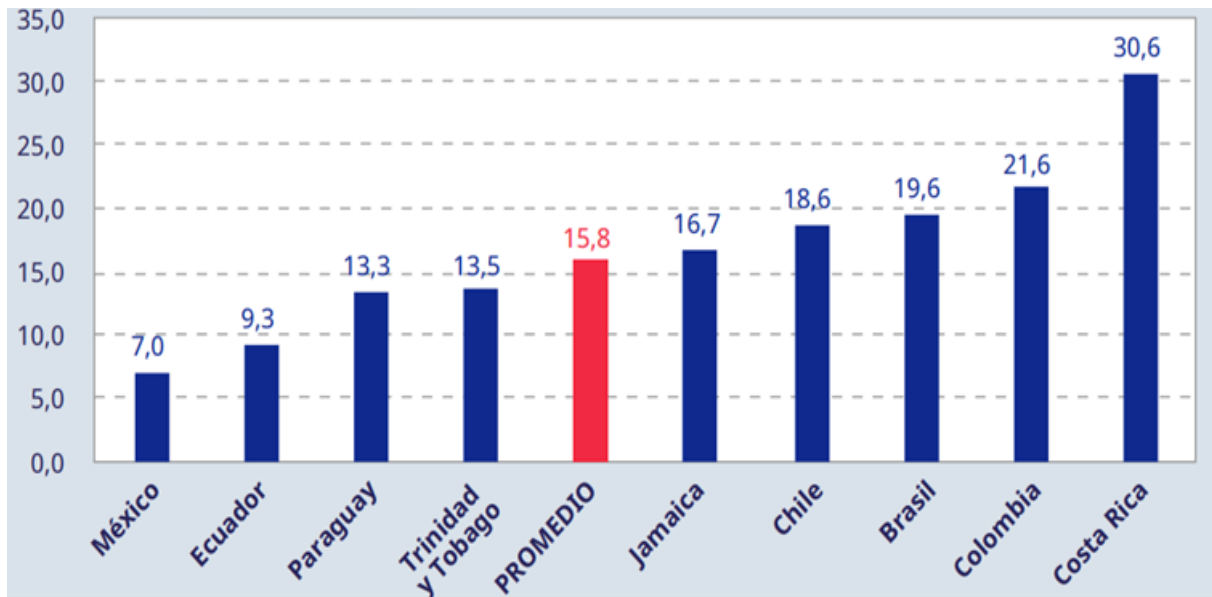
DOI: 10.14267/VILPOL2024.03.14

Latin-Amerikában a járvány utáni regionális foglalkoztatottsági ráta a fellendülés jeleit mutatja, azonban a helyzet továbbra is bonyolult, a régióban ez a mutató még most is alacsonyabb, mint 2019-ben volt. A foglalkoztatottság különbsége azonban nem feltétlenül jelenti az informális foglalkoztatás növekedésének hiányát; valójában az informális munka továbbra is elterjedt a régióban, országonként eltérő mértékben.

Informális munka az a be nem jelentett foglalkoztatás, amikor a dolgozó teljes egészében zsebbe kapja a munkájáért járó pénzt, a bejelentett foglalkoztatás melletti zsebbe fizetést és az ún. „számlás” kifizetéseket, amikor a dolgozó a jövedelme egy részét nem bérként kapja meg, hanem úgy, hogy a munkáltató a munkavállaló vállalkozásának fizet. Ugyanide tartozik, amikor egy tényleges munkaviszony álcázása történik úgy, hogy a megbízó (a voltaképpeni munkáltató) nem a dolgozóval, hanem a dolgozó (az álcázott foglalkoztatott) cégével, vállalkozásával áll szerződéses kapcsolatban.

Az informális foglalkoztatás inkább normává, mintsem kivétellé vált az elmúlt években, ami jelentősen hozzájárul a bizonytalan foglalkoztatás tartós jelenlétéhez regionális szinten. Olyan országok, mint Ecuador, Bolívia, Paraguay és a Dominikai Köztársaság továbbra is küzdenek az informális foglalkoztatás magas arányával, különösen a női munkavállalók körében.

1. ábra: A 15 és 24 év közötti fiatalok munkanélküliségi rátája Latin-Amerika és a Karib-térség országaiban, 2022 harmadik negyedévé

Forrás: Panorama Laboral, ILO, 2022

Ez alól a tendencia alól azonban vannak kivételek. Uruguay például már a világvárvány előtt is csökkentette az informális foglalkoztatási rátáját, és ezt a fejlődést meg tudta a járvány után is tartani. Eközben Chilében a népességnövekedés ellenére az informális munkavállalók aránya nem haladta meg a járvány előtti szintet. Ezek a demográfiai változások a népességben belüli jelentős átrendeződést mutatnak, ami lehetőségeket és társadalmi kihívásokat egyaránt jelent, különösen a munkaerőpiacokat illetően.

A változó munkaerőpiac új kihívásokat jelent, mivel az álláskereső több időt töltenek életük során a munkában, és ez egyre nagyobb követelményeket támaszt tudásuk, kompetenciáik terén, a technológiai jártasság és az egész életen át tartó tanulás igényét.

A foglalkoztatottak közt azonban továbbra is sokan küzdenek a megélhetésükért, a jövedelmük gyakran csak az alapvető szükségletek fedezésére elegendő. A tényezők ilyen összejárása aggasztó képet fest: egy olyan forgatókönyvet, amelyben a foglalkoztatás ugyan létezik, de a szegénység és a nyomor egyidejűleg tovább növekszik.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) szerint, bár a munkanélküliségi ráta 2022-ben 7,2%-ra csökkent, a foglalkoztatás minőségével kapcsolatban továbbra is aggályok merülnek fel, amelyek súlyosbít az infláció által a munkavállalók vásárlóerejének csökkenése. Latin-Amerika és a Karib-térség sokrétű kihívással néz szembe, ezek a munkaerőpiacot is befolyásoló válságokká növekedhetnek, ami szükségessé teszi a munkavállalók védelmét szolgáló foglalkoztatáspolitikát.

Az infláció ingadozása tovább bonyolítja a régió helyzetét, és állandósítja a gazdasági instabilitást. A COVID-járvány elősegítette a nők és a fiatalok részvételét az informális munkaerőpiacon, felerősítve a meglévő kihívásokat. A dolgozó szegények jelensége, vagyis a szegénységben élő, de foglalkoztatott egyének száma egyre növekszik, mivel számukra a szegénység kockázata jelentősen magasabb. Ez rávilágít arra, hogy sürgősen foglalkozni kell a foglalkoztatás minőségével és a bérek elégtelenségével, amelyek közvetlenül befolyásolják a munkavállalók és családjaik jólétét.

A világgjárvány katalizálta a munkamódszerek megváltozását, és megjelent a távmunka, mint életképes alternatíva. A hibrid munkamodellek elfogadása mára visszafordíthatatlanná vált, ami a munkaügyi gyakorlatok szélesebb körű átalakulását tükrözi. Byung-Chul Han bemutatta, hogyan és miért élünk a „fáradtság társadalmában”: „Ma mindenki a saját cégében önmaga kizsákmányoló munkása. Az ember ma már úr és rabszolga egyben” (Byung-Chul H. 2015).

A munkaerőpiacra belépő fiatalok ráadásul sajátos kihívásokkal szembesülnek, többek között az informális foglalkoztatás és a bizonytalan foglalkoztatás magas arányával. A fiatalok körében regionálisan az informális foglalkoztatási arány 60%, ami magasabb, mint a felnőttek körében mért 47%.

A generációk közötti digitális szakadék tovább bonyolítja a helyzetet, mivel a fiataloknak egyre inkább digitalizált környezetben kell eligazodniuk, ami egyszerre jelent lehetőségeket és akadályokat a munkaerőpiacon. Nicholas Christakis elemezte, hogy mennyire vagyunk hiperkapcsolatban, és hogy a technológia hatásai hogyan befolyásolják a társadalmat. Leírta, hogy a társadalmi kapcsolatokat a rohanás, a korlátlan munkaidő jellemzi, ami hozzájárul az erkölcsi leépüléshez.

Bár 2022 viszonylagos gazdasági stabilitást hozott a régióknak és a növekedési ráták meghaladták a globális átlagot, a strukturális problémák fennmaradása továbbra is aggasztó. A nem fizetett állások aránytalan növekedése a fizetett állásokhoz képest aláhúzza a foglalkoztatás bizonytalan jellegét, mivel az önfoglalkoztatás gyakran az elégtelen formális lehetőségek miatt keletkezett űrt tölti ki.

Forrás

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---americas/---ro-lima/documents/publication/wcms_867497.pdf Letöltés ideje: 2024.01.23.

<https://www.rfi.fr/es/americas/20231220-el-fenomeno-del-trabajador-pobre-crece-en-latinoamerica-segun-oit> Letöltés ideje: 2023.11.12.

<https://datos.bancomundial.org/indicador/SL.TLF.TOTL.IN?end=2022&locations=ZJ&start=1991&view=chart> Letöltés ideje: 2023.11.12.

Byung-Chul H. (2015). *A fáradtság társadalma*. Typotex Elektronikus Kiadó Kft.

Christakis, N., (2008). Connected: The Surprising Power of Our Social Networks and How They Shape Our Lives — How Your Friends' Friends' Friends' Friends Affect Everything You Feel, Think, and Do. *Book Reviews / Journal of Cognition and Culture* 10 (2010) 401–407